

Biblioteka
Prozna putovanja

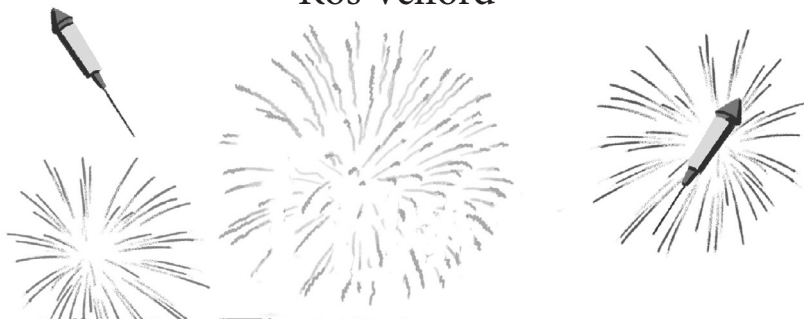
Naslov originala
Ross Welford
Time Travelling With a Hamster

Translated under licence from HarperCollins *Publishers* Ltd.
Text copyright © Ross Welford 2015.

Cover design © HarperCollinsPublishers 2016.
Cover illustration © Tom Clohosy Cole

© 2022, za srpski jezik Odiseja

Ros Velford

KAKO SAM PUTOVAO

KROZ VREME SA

HRČKOM

Prevela sa engleskog
Jovana Kuzmanović

ODISEJA
Beograd, 2022.

*Za Ganel, Astrid i Juana
(i Džes)*

Moj tata je umro dvaput. Jednom sa trideset devet godina i ponovo, četiri godine kasnije, kad je napunio dvanaest. (Umreće i treći put, što je možda surovo, ali ne znam kako da mu pomognem.)

Prva njegova smrt nije imala nikakve veze sa mnom. Druga definitivno jeste, ali ja ne bih ni bio tamo gde se to desilo da nije bilo „vremenske mašine”. Znam da to zvuči kao da krivim njega, što nikako nije tačno, ali... videćete već šta pokušavam da kažem.

Da ste me ranije pitali, pretpostavljam da bih vam rekao da vremenska mašina pomalo liči na podmornicu. A možda i na svemirski brod. Kako god, sigurno ima mnogo preki-dača, tabli i lampica, napravljena je od gvožđa ili nekog sličnog materijala i velika je – i to *stvarno* velika, sa motorima, pojačivačima, reaktorima...

Umesto toga, ja gledam u laptop i limenu kadu iz cvećare.

Ovo je vremenska mašina mog tate.

I ona će promeniti svet. Barem moj.

Stvarno.

Prvo poglavlje

Preko puta kuće u kojoj smo živeli pre nego što je tata umro (prvi put) nalazio se prolaz koji vodi do sledeće ulice, sa malo trave, neurednim žbunjem i nepravilno raspoređenim drvećem. Kad sam bio mali, nazivao sam ga džunglom, jer sam je upravo tako zamišljao, ali sada kad ga gledam, jasno mi je da je u pitanju samo okućnica doma koji još nije sagrađen.

I baš sam se tu našao, sa kacigom za vožnju motora na glavi. Sedeo sam skriven u jednom žbunu u gluvo doba noći i čekao da provalim u svoju nekadašnju kuću.

Neko je bacio staru kutiju s pohovanom piletinom i osetio sam miris nečeg pokvarenog i kiselog. Verovatno lisičji izmet. U kući je vladala tama: nije gorelo nijedno svetlo. Gledao sam u mali prozor svoje stare sobe, odmah iznad ulaznih vrata.

Danju je Čestertonska ulica vrlo mirna. To je dugačak krivudavi put s nizom malih, delimično razdvojenih kuća od crvenkaste cigle. Kad su sagrađene, sigurno su sve izgledale potpuno isto, ali su im ljudi posle dodali lepe kapije, proširili garaže, čak je zasađen i ogromni čileanski bor ispred kuće starog gospodina Frejžera, tako da se ovih dana poprilično razlikuju.

Bilo je skoro jedan ujutru i nije bilo nikoga na vidiku. Gledao sam dovoljno kriminalističkih filmova i serija da

znam kako *ne* treba da se ponašam, odnosno da nikako ne smem da izgledam sumnjivo. Ako se ponašaš normalno, niko te neće primetiti. Da sam nervozno špartao ulicom gore-dole i čekaio pravi trenutak, neko je mogao da me vidi kako zveram u kuće i pozove policiju.

S druge strane, ako samo nonšalantno šetam niz ulicu, delujem normalno i obično, biću gotovo neprimetan.

(Nošenje kacige za motor bilo je kocka, to jest, što bi moj deka Bajron rekao, „proračunati rizik”. Ako je skinem, neko može da primeti da nemam ni blizu dovoljno godina da bih vozio skuter, a ako je ostavim, izgledaću sumnjivo. Nisam uspevaio da prelomim šta je pametnije. Svejedno, neću morati dugo da je nosim.)

Sve sam to smislio na putu do stare kuće. Pre oko godinu dana, dok smo još tu živeli, mesna zajednica je zbog štednje isključila svaku drugu uličnu lampu, tako da je mesto na kom sam zaustavio moped bilo veoma mračno.

Najnonšalantnije što sam mogao, izašao sam iz žbunja, skinuo kacigu i ostavio je u kutiji na skuteru. Podigao sam kragnu i bez zastajkivanja krenuo ulicom do broja 40. Tamo sam skrenuo pravo u uski prolaz i stao u senku, dobro sakriven živicom koja deli prednje dvorište broja 40 od susednog, kao i malom škodom koja je bila parkirana na prolazu.

Do tog trenutka sve je išlo kako treba. Novi vlasnici naše kuće još nisu popravili vrata garaže. Zapravo, primetio sam da su još labavija nego što su bila. Cigla postavljena ispred njih bila je jedino što ih je držalo, a kad sam čučnuo i pomerio je, vrata s desne strane su se otvorila i udarila u škodu. Užasnut, na trenutak sam pomislio da je otvor premali da se provučem. Ipak, nekako sam uspeo da skliznem unutra.

Garaža je smrdela na prašinu i užeglo ulje, a moja baterijska lampa je treperila i otkrivala još neraspakovane kutije. Otprilike na sredini poda tamne drvene daske sakrivala su ulaz u podrum.

Evo još jednog saveta ako planirate negde da provalite: nemojte previše mahati baterijskom lampom. Svetlost koja treperi privlači pažnju, dok s nepomičnim izvorom svetla nećete imati problema. Zato sam spustio lampu na pod i počeo da podižem daske umazane uljem.

Ispod dasaka je bilo betonsko stepenište, a kad sam se spustio, našao sam se u prostoru od otprilike jednog kvadratnog metra. S moje desne strane bila su mala metalna vrata, poput onih na brodovima. Točak na njima bio je osigurán čvrstom polugom i bravom sa šifrom.

Pokušao sam da tiho zviznem od oduševljenja, ali su mi usne bile toliko suve od nervoze i prašine da nisam uspeo.

Umesto toga, podesio sam kombinaciju brojeva koju je tata naveo u pismu – moj datum i mesec rođenja unazad – zgrabio točak obema rukama i okrenuo ga u smeru suprotnom od kazaljke na satu. Stari mehanizam je pružao otpor, ali se uskoro začula tiha škripa, točak je počeo da se okreće, a vrata su se iznenada otvorila uz tiho šištanje vazduha, nalik uzdisaju.

Uzeo sam baterijsku lampu i svetlost usmerio ispred sebe. Klečeci sam prošao kroz niska vrata. Još stepenika vodilo je nadole. S desne strane bio je zid i rukom sam nekako napipao prekidač za svetlo, ali se nisam usudio da ga pritisnem, jer, ko zna, mogao bi da ima i neku drugu namenu: na primer, za alarm ili svetlo u garaži ili... Ne znam, bio sam jednostavno previše nervozan da bih čačkao prekidače, tako da sam sve posmatrao pod žućkastim zrakom baterijske lampe.

Stepenice su vodile u prostoriju duplo manju od naše dnevne sobe i sa nešto nižim plafonom. Odrasla osoba bi jedva mogla da stoji uspravno.

Duž jednog zida nalazila su se četiri kreveta na sprat, potpuno nameštena, sa ćebadima, jastucima i svom potrebnom opremom. Prostoriju je delio jedan zid, iza kojeg su bili toalet i neka vrsta mašinerije iz koje su virile cevi i creva. Na belom betonskom podu bile su poređane prostirke. Poster zalepljen na zid bio je izbledeo, narandžasto-crni, sa slikom mame, tate i dvoje dece u krugu i rečima: „Zaštiti se i preživi”. Taj poster sam video i ranije, kad je neki čovek došao da priča okupljenima o miru, nuklearnom ratu i drugim stvarima i rasplakao je Danju Bizijevski, koja se veoma uplašila, pa mu je bilo neprijatno.

To sklonište su ljudi napravili pre mnogo godina kad su mislili da će Rusi baciti atomske bombe na nas.

Okrenuo sam se da vidim šta je iza mene. Zrak lampe pao je na dugačak sto ispred kojeg je stajala stolica. Na stolu je bila jedna limena kada, mala, za kupanje psa, na primer. U njoj se nalazio starinski beli laptop, Eplov „mek”, kao i kompjuterski miš. Sa zadnje strane računara kabl je vodio do crne metalne kutije veličine džepne knjige, a odatle su virila još dva kabla dužine oko jednog metra s neobičnim hvataljkama na kraju.

Pored kade stajala je šolja za kafu sa mojom slikom dok sam bio beba i rečima „Volim mog tatu”. Bila je puna prastare buđi.

A pored šolje ugledao sam primerak lokalnih novina, *Savetnik za Vajtli Bej*, presavijen napola, otvoren na priči s naslovom „Tragična iznenadna smrt našeg sugrađanina”, ispod kojeg je bila slika mog tate.

Seo sam u okretnu stolicu i opipao donji deo stola. Ništa nisam uspeo da napipam, pa sam kleknuo i okrenuo lampu nagore. I bila je tu. Za sto je bila zalepljena koverta, baš kao što je tata i rekao.

Ali nisam našao vremensku mašinu. Barem ne onu koja bi izgledala onako kako sam je zamišljao.

Neko vreme sam gledao u limenu kadu i njen sadržaj.

Nemoguće, pomislio sam. Sigurno to nije to?

Ali – bilo je.

A najluđe od svega – mašina je radila.

Nedelju dana ranije

Drugo poglavlje

Čitava ova priča – o provali, upadu, kao i krađi, podmetanju požara, mažnjavanju skutera i ubistvu (neke vrste), a da i ne pominjem putovanje kroz vreme – počela je na moj dvanaesti rođendan.

Tog dana sam dobio hrčka i pismo od mog pokojnog oca.

Kad bismo bili precizni – a deka Bajron kaže da je preciznost najvažnija na svetu – sve je zapravo počelo kad smo se mama i ja uselili kod Stiva i moje polusestre iz pakla, Karli. To je bilo neposredno posle maminog venčanja sa Stivom na najmanjoj svadbi na svetu (prisutne osobe: mama, Stiv, deka Bajron, ja, polusestra iz pakla i tetka Eli).

Kad bismo bili superprecizni, sve je zaista počelo kad je tata umro, ali to je bilo veoma davno i stvarno ne želim da pričam o tome. Barem ne još.

Okupili smo se na moj dvanaesti rođendan koji pada 12. maja – dakle, punio sam dvanaest godina dvanaestog u mesecu, što se dešava samo jednom u životu. Neki ljudi moraju da čekaju dok ne napune trideset jednu, a pretpostavljam da to onda više nije toliko zabavno.

Stiv je uvek pokušavao da mi se ulaguje u želji da ga zavolim, tako da je potrošio mnogo novca na poklon – repliku majice Njukasl junajteda s mojim imenom i brojem godina na leđima: „Albert 12”. Jedini problem je što ja više volim kad

me zovu Al nego Albert, a i ne volim fudbal. Sedeo sam i gledao nekoliko utakmica s njim, jer znam da je mama srećna kad nas vidi kako se „zblizavamo”, ali, da budem iskren, ne vidim baš svrhu svega toga.

„Obuci je, Ale – da vidimo da li ti je dobra!”, tražila je mama i naglašeno se osmehivala. I ja sam se smejavao da bih nekako prikrio činjenicu da mi se poklon ne dopada, iako sam znao da je lepo od njega što se potrudio. I Stiv je nabacio pomalo zagonetan osmeh, a jedina osoba koja se od srca smejala bila je Karli, verovatno zato što je shvatila da mi se poklon ne sviđa i bila je presrećna zbog toga.

Majica je bila i prilično velika, tako da nema šanse da ću je uskoro prerasti. Šteta.

Mamin poklon je bio mnogo bolji. Na komodi je stajala velika kutija uvijena u šareni papir, s trakom i mašnom, baš kao što izgledaju pokloni na crtežima, a nisam imao *ni ideju* šta bi to moglo da bude dok je nisam otpakovao. Na kutiji je pisalo: „Hrčkograd – grad za tvog hrčka”. Bila je tu i slika cevi, kutija, kaveza i druge opreme, a lice mi se razvilo u osmeh jer sam pretpostavio šta je u maloj kutiji koju mama drži. Naravno, u nju je bio zapakovan hrčak – sladak i mali, još mu ni krzno nije skroz izraslo. On (ili ona, pošto ne znam kako to da prepoznam) imao je nervoznu njuškicu i svetlo-smeđe krzno i istog trena sam ga (ili je) zavoleo.

Razmišljao sam kako da ga nazovem, kad je Stiv viknuo: „Imam sjajno ime za njega!”

„Stive”, umešala se mama. „Pusti dečaka da sâm izabere ime.”

Stiv se vidno razočarao, pa sam rekao: „Neka. Šta predlažeš?”

„Alan Širer!” Stiv je video kako trepćem, potpuno bled, pa je ponovio: „Alan Širer. Najbolji strelac kog smo ikad imali? Najviše golova u istoriji Premijer lige?” I dalje sam ga zbu-njeno gledao. „Momak iz *Meća dana*?”

Klimnuo sam glavom i naterao se da se osmehnem, ali je taj osmeh u trenutku postao iskren, jer, kako god da gledate na stvar, dati hrčku pravo, ljudsko ime kao što je „Alan Širer” mnogo je bolje nego da se zove „Pufna” ili „Hrčko”, što je najdalje dokle je moja mašta stigla. Neka bude Alan Širer.

Primetio sam da je Karli prestala da se smeši. Prišla mi je dok sam otpakivao plastične cevi i sagnula se tako da samo ja mogu da je čujem. „Hrčak?”, promrmljala je. „Pa to je samo pacov za *bebe*.”

Ali, znate šta? Bilo me je baš briga.

Onda je došao deka Bajron da me poveze u školu, kao što radi svakog dana otkako smo se mama i ja preselili da bismo živeli sa Stivom i Karli.

Otvorio sam vrata kuće i ugledao ga: u dugačkoj narandža-stoj odori, sede kose upletene u kiku, s malim okruglim na-očarima i u ogromnim bajkerskim čizmama. Pod jednom rukom, onom bolesnom, presavijenom, držao je kacigu za mo-tor, a u drugoj, onoj zdravoj, rođendansku čestitku u kovrti.

„Srećan rođendan, lepotanče moje”, rekao je. Snažno sam ga zagrlio. Uvek sam voleo miris deke Bajrona. To je bila nekakva mešavina ulja s mentolom koje stavlja u kosu, ci-gareta slatkastog mirisa koje ponekad puši, koje zove *bidi* i kupuje ih u kutijama od momka koji drži libanski restoran brze hrane, iako je zapravo iz Bangladeša, kao i paste za zube s ukusom gospine trave, koju sam probao i odvratna je, ali stvarno lepo miriše.

Zagrlio sam ga i duboko udahnuo. Mahnuo je prema kuhinji, koja je bila nedaleko od ulaznih vrata. „Dobro jutro, Bajrone!“, uzviknula je mama. „Uđi!“

Karli se provukla pored mene i krenula uz stepenice. „Zdravo, Bajrone“, ljubazno je rekla. „Dobra vam je haljina!“ Tek kad je prošla pored njega i izmakla mu iz vida, okrenula se prema meni, namrštila se i mahнула rukom ispred nosa, kao da deda Bajron odiše neprijatnim mirisom, što nikako nije bilo tačno.

Moj deka je govorio pomalo smešno: njegov indijski akcenat zvučao je geordijski¹, a neprestano je mešao engleske izraze i reči iz starih dijalekata. Bio je tatin otac, ali moj tata nije govorio geordijski. Ili se to bar nije toliko osećalo.

Deka je ušao i seo držeći torbu u ruci. „Izvini, družo – nisam imao prilike da ti kupim poklon.“ Zaklimao je glavom onako kako to Indusi rade, verovatno zato što je znao da me to zasmehava, uz široki osmeh, tako da sam mogao da vidim njegov veliki zlatni zub.

„Nema problema“, odgovorio sam mu i otvorio čestitku. Iz nje su ispale dve novčanice po dvadeset funti.

„Hvala. *Mnogo hvala*, deko!“ I stvarno sam to mislio.

Onda je mama rekla: „Drago mi je što si ovde, Bajrone. Vreme je da damo Alu pismo.“ Ustala je i prišla komodi s fiokama. Ponašala se pomalo neobično, kao da je istovremeno uplašena, nervozna i uzbuđena. Vratila se s velikom debelom kovertom. Stiv se tiho smešio gledajući je, ali po izrazu lica deke Bajrona bilo je jasno da nema ideju o čemu se tu radi. Mama se uozbiljila.

„Ale, ovo je od tvog tate.“

¹ Poseban dijalekt engleskog jezika kojim se govori u Njukaslju i okolini. *Prim. prev.*

Nisam znao šta da kažem.

„Ovo pismo smo pronašli među njegovim stvarima kad je umro. Verovatno ga je napisao veoma davno.”

Gledao sam kovertu u njenoj ruci. Izraz lica deke Bajrona bio je kao skamenjen.

„Šta je to?”, upitao sam posle nekog vremena.

„Ne znam. Lično je. Adresirano na tvoje ime. Mislim da je ovo pismo vrlo privatno, samo tvoje”, nakratko je začutala, „i da ne treba da ga deliš ni sa kim.”

Pažljivo sam uzeo kovertu i pročitao tanana slova na njoj. Rukopisom mog oca bilo je ispisano moje puno ime: Albert Ajnštajn Hoking Čaudhuri. Ispod mog imena pisalo je: VAŽNO: NE OTVARAJ ovu kovertu dok ne prođe ŠESNAEST sati od trenutka kad si je dobio. Isporučiti na dvanaesti rođendan.

Pogledao sam prema deki Bajronu. „Da li si ti znao za ovo?”, upitao sam.

Odmahnuo je glavom, ali je nešto u tom brzom okretu s jedne na drugu stranu i u njegovim stisnutim usnama bilo neobično. Čak mislim i da je malo prebledeo dok je gledao u kovertu.

U međuvremenu, Stiv je samo sedeo i široko se osmehivao. Taj osmeh je delovao veoma veštački i odmah sam shvatio da je ljubomoran. Toliko je želeo da mi se dopadne da je bio ljut što se moj tata vratio i umešao se između nas i, baš zbog toga, Stiv mi se sada još manje sviđao.

„Pa, svakako još ne mogu da otvorim pismo”, rekao sam i pokazao im uputstvo na koverti. Naravno, u meni je sve ključalo kuvalo od želje da saznam šta u njemu piše, ali osetio sam se zaista posebno kad sam video tatin rukopis, kao da primam uputstva direktno od njega, i želeo sam da poštujem

njegovu želju. A i skamenjeno lice deke Bajrona me je pomalo uplašilo.

„Idemo, sinko, zakasnićeš”, rekao je i podigao kacigu sa šanka. To je poslednje što mi je rekao sve dok me nije ostavio pred školskom kapijom i upitao: „Hoćeš li svratiti posle škole?”

Klimnuo sam glavom. Odvezao se motorom i čak mi nije ni mahnuo.

Sve u svemu, bilo je to veoma neobično jutro.